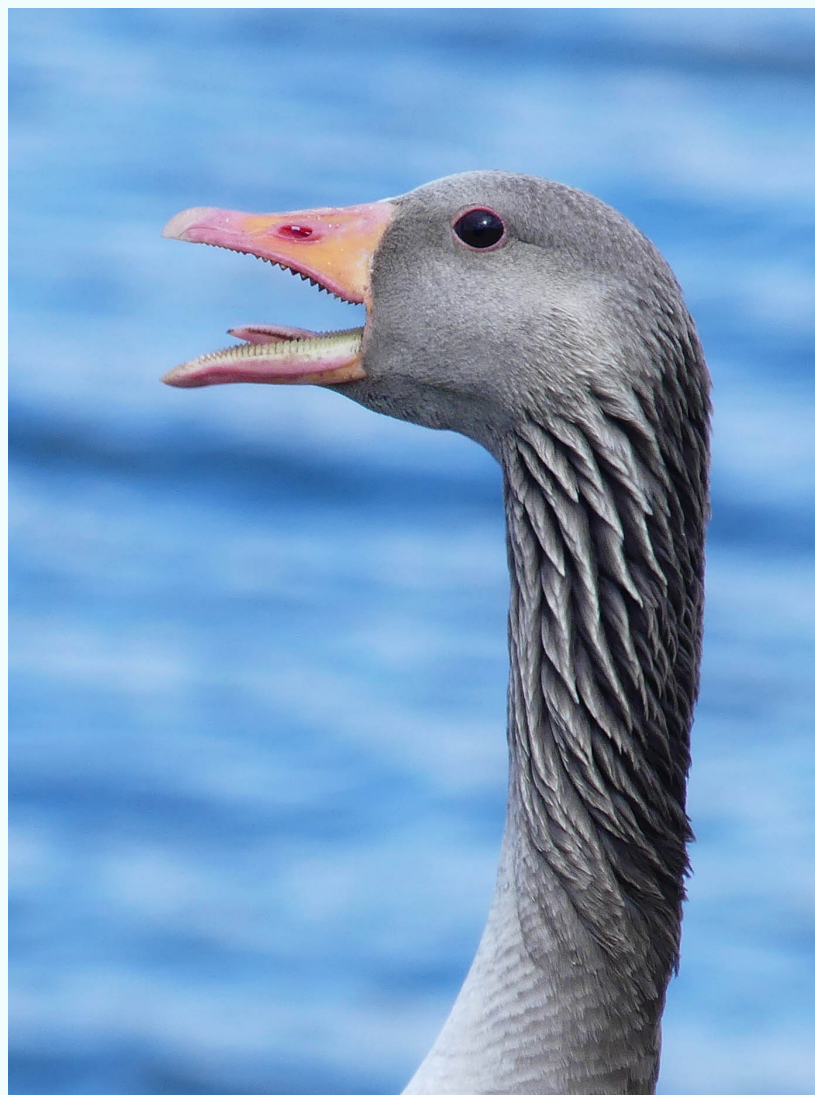

Rapport 3-2017

Grågås i Nordland – Et estimat på hekkebestand i 2017

Paul Shimmings & Oddvar Heggøy

Norsk ornitologisk forening

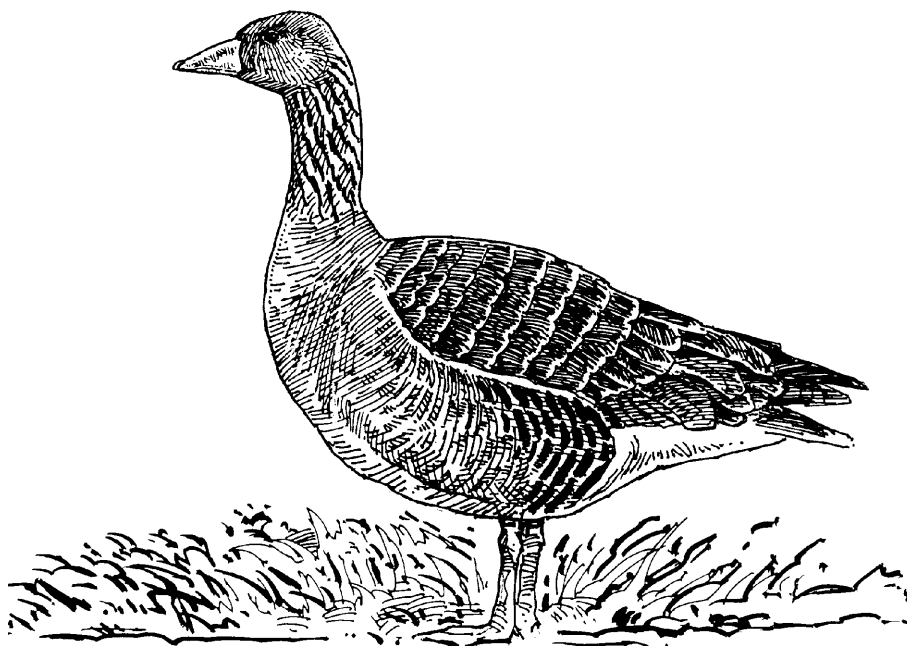

Partnership for
nature and people

Grågås i Nordland

- Et estimat på hekkebestand i 2017

Paul Shimmings & Oddvar Heggøy

Grågås © Trond Haugskott

Norsk Ornitologisk Forening 2017

© NOF – BirdLife Norway

E-mail: nof@birdlife.no

Rapport til: Fylkesmannen i Nordland

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Under rugeperioden står gassen på vakt, og når noe den oppfatter som farlig kommer for nær kan den være svært vokal © Paul Shimmings

Redaktør: Oddvar Heggøy

Anbefalt referanse: Shimmings, P. & Heggøy, O. 2017. Grågås i Nordland – Et estimat på hekkebestand i 2017. NOF-Rapport 2017-3. 29 s.

ISSN: 0805-4932

ISBN: 978-82-78-52153-3

SAMMENDRAG

Fylkesmannen i Nordland har besluttet at det skal lages en forvaltningsplan for grågåsa i Nordland fylke. Som en del av denne forvaltningsplanen er det behov for et oppdatert estimat på størrelsen på fylkets hekkebestand. Med utgangspunkt i nye registreringer i felt, opplysninger fra lokale ressurspersoner, bruk av tilgjengelige observasjonsdata og estimering av bestandsstørrelse utfra tetthetsberegninger, er det estimert at mellom 2 475 og 4 120 par hekker i fylket.

De fleste grågjess hekker sør i Nordland, med de høyeste antallet hekkende par i kommunene Vega (400–600 par), Herøy (350–475 par) og Dønna (250–500 par). Antall hekkende par i kommunene nord for Dønna er lavere, men i mange kommuner er det allikevel det som kan oppfattes som store lokale bestander på 50 par eller flere.

Grågjess, som alle andefugler, parrer seg i vannet. Foto: Paul Shimmings

INNHOOLD

INNLEDNING	1
Hekkebiologi og habitatkrav hos grågås.....	2
METODER	2
Tetthetsdata	3
KOMMUNEVISE BESTANDESESTIMATER.....	5
Helgeland.....	6
<i>Bindal</i>	<i>6</i>
<i>Sømna</i>	<i>6</i>
<i>Brønnøy.....</i>	<i>6</i>
<i>Vevelstad.....</i>	<i>7</i>
<i>Vega</i>	<i>7</i>
<i>Alstahaug</i>	<i>9</i>
<i>Herøy.....</i>	<i>9</i>
<i>Dønna.....</i>	<i>11</i>
<i>Grane.....</i>	<i>13</i>
<i>Hattfjelldal</i>	<i>13</i>
<i>Vefsn.....</i>	<i>13</i>
<i>Leirfjord.....</i>	<i>13</i>
<i>Nesna</i>	<i>13</i>
<i>Hemnes.....</i>	<i>13</i>
<i>Rana</i>	<i>13</i>
<i>Lurøy.....</i>	<i>14</i>
<i>Træna</i>	<i>14</i>
<i>Rødøy</i>	<i>14</i>
<i>Meløy</i>	<i>14</i>
Salten.....	15
<i>Gildeskål.....</i>	<i>15</i>
<i>Beiarn</i>	<i>16</i>
<i>Saltdal</i>	<i>16</i>
<i>Bodø</i>	<i>16</i>
<i>Fauske</i>	<i>16</i>
<i>Sørfold</i>	<i>16</i>

<i>Steigen</i>	17
<i>Hamarøy</i>	17
Ofoten	17
<i>Tysfjord</i>	17
<i>Ballangen</i>	18
<i>Narvik</i>	19
<i>Evenes</i>	19
<i>Tjeldsund</i>	19
<i>Lødingen</i>	19
Lofoten	20
<i>Røst</i>	20
<i>Værøy</i>	20
<i>Moskenes</i>	20
<i>Flakstad</i>	20
<i>Vestvågøy</i>	21
<i>Vågan</i>	22
Vesterålen	22
<i>Hadsel</i>	22
<i>Bø</i>	23
<i>Sortland</i>	23
<i>Øksnes</i>	23
<i>Andøy</i>	24
BESTANDSSTØRRELSE FOR GRÅGÅS I NORDLAND	26
TAKKSIGELSER	28
REFERANSER	28

INNLEDNING

Den norske hekkebestanden av grågås har økt de senere tiårene. I hele Norge ble bestanden estimert til 18 000–21 000 par i 2015 (Shimmings & Øien 2015). Et nyere estimat på antall par i Norge er betydelig høyere, og ligger i intervallet 20 000–25 500 par. Av disse er det anslått at 10 500–14 000 par hekker i Nord-Norge (Nordland, Troms, Finnmark) (Arne Follestad pers. medd.).

Den økende bestanden har ført til hyppigere konflikter mellom gjess og ulike landbruksinteresser. Dette er noe av årsaken til at Fylkesmannen i Nordland er i ferd med å utarbeide en forvaltningsplan for grågås i fylket. Et av målene med forvaltningsplanen er at skal bli et viktig verktøy for kommuner og rettighetshavere i fylket som åpner for en bedre forvaltning av grågås. «Prosjekt Utmark» har fått ansvar for å utarbeide forvaltningsplanen for grågås i Nordland, i samarbeid med berørte kommuner, forskere, Fylkesmannen og aktuelle landbruksorganisasjoner.

Kunnskapen om størrelsen på hekkebestanden av grågås i Nordland er begrenset. I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplanen, ønsket Fylkesmannen å ha et estimat på antall hekkende par i fylket. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ble forespurt om å bidra til dette. Det ble søkt om midler til å sammenstille eksisterende kunnskap om antall hekkende par for hver av kystkommunene i Nordland, samt til å kunne foreta nye registreringer i områder der kunnskapen var mangelfull, men hvor det har blitt rapportert om mange grågjess i hekketiden. På bakgrunn av dette ble nye registreringer prioritert på Helgeland og i Vesterålen. Det er nettopp fra disse to områdene at Fylkesmannen og kommunene mottar flest klager på grunn av beiteskader fra gjess, og det er i disse områdene at arten sannsynligvis finnes i størst antall.

Om lag halvparten av den norske hekkebestanden av grågås antas å ha tilhørighet i Nord-Norge. Bestanden i våre tre nordligste fylker har økt de senere tiårene, i likhet med artens nasjonale trend. Foto: Oddvar Heggøy

Hekkebiologi og habitatkrav hos grågås

Grågåsa blir kjønnsmoden først når den er to år gammel, men arten hekker normalt ikke før den er tre år. Norske grågjess hekker hovedsakelig i tilknytning til saltvann, og ofte på holmer og øyer langs kysten (Follestad 1994). Arten er bakkehekkende, og reiret er sjelden langt fra nærmeste våtmark, enten det er med tilknytning til ferskvann, brakkvann eller sjø. Reiret plasseres ofte skjult i lyngen, eller under en busker og kratt. Enkelte plasser, som f.eks. på Vega, hekker grågåsa i plantefelt, muligens for å beskytte reiret fra f.eks. havørn. Ikke-hekkende gjess (både unge gjess som ikke er kjønnsmodne, gjess uten partnere og mislykkede hekkefugler) danner flokker, og noen av disse kan inneholde flere titalls, og til og med tresifrede antall fugler.

Grågåsa må skifte («myte») slitte vingefjær én gang i året. I likhet med andre andefugler myter grågjess alle svingfjærene (en type vingefjær) samtidig, slik at de mister flygeevnen i en periode på 4–5 uker. Ikke-hekkende grågjess eller mislykkede hekkefugler myter tidligst, etterfulgt av hekkefugler. I Nordland skjer mytingen i siste halvdel av juni og mesteparten av juli. Årsunger utvikler sin første juvenildrakt mens foreldrene myter sine svingfjær. Under mytingen er gjessene svært utsatte for predasjon. Ikke-hekkende grågjess og mislykkede hekkefugler trekker seg ofte ut mot holmer og skjær i havgapet, og danner flokker av gjess som ofte kan kommet fra store geografiske områder. Gjessene med unger holder seg derimot nærmere kysten, der ungene finner mat på holmer eller dyrka mark under den energikrevende oppvekstperioden. Foreldrefuglene blir flygedyktige igjen omtrent samtidig som ungene blir i stand til å fly.

METODER

Det er flere ulike metoder som kan brukes for å kunne estimere antall hekkende par med grågjess i et begrenset område, som f. eks.:

1. Telling av antall par før eggleggingen tidlig i hekkefasen. En ulempe er at gjess som raster under trekket kan fanges opp av tellingen, slik at estimatet blir for høyt.
2. Telling av reir. Dette er tidkrevende, og krever undersøkelser av store områder i mange ulike habitater for å gi gode estimater. Reirene kan være godt gjemt i kratt eller annen høy vegetasjon, og kan være vanskelige å oppdage. De rugende fuglene kan i tillegg være svært sky, spesielt under egglegging og rugefasen. Slike tellinger kan føre til forstyrrelser og at gjess skyr reiret, eller at reir og egg blir mer utsatte for predasjon.
3. Telling av antall par med unger noen uker etter klekkingen. Metoden gir en indikasjon på antallet par som får fram unger. Dette gir et minimumstall på bestanden, og tar ikke høyde for predasjon av kull og tap av unger etter klekkingen. Ungekull kan forflytte seg over store avstander. Metoden kan brukes når man skal forsøke å få et minimumsestimat på antall vellykkede hekkende par i et område.
4. Telling av antall/andel ungfugler når ungene har blitt flygedyktige. Denne metoden krever at observatøren er erfaren nok til å kunne skille mellom årsunger og de voksne. Metoden er ikke godt egnet til å estimere hekkebestanden lokalt, siden flokkene ofte består av en blanding av hekkende og ikke-hekkende individer, ofte fra ganske store geografiske områder.
5. Estimere antall hekkende par basert på tetthetsdata. I tilfeller der det mangler observasjonsdata, kan antall hekkende par estimeres ved hjelp av tettheter av hekkende par i tilsvarende områder (f.eks. nabokommuner, områder med samme habitattyper osv.).

Ingen av disse metodene gir et fullgodt bilde av antall hekkende par i en kommune, men kan brukes til å gi en pekepinn på faktiske bestandsstørrelser. Estimaten i denne rapporten er presentert i intervallform, dvs. antatte minimumsantall og maksimumsantall.

I tillegg til metodene nevnt over, gikk NOF ut med informasjon om grågåstelingen, og en oppfordring til folk flest om å bidra med både nye og eldre data om grågås, på NOF Nordlands nettsider. Det ble sendt ut en pressemelding om prosjektet, som ble omtalt i flere medier (både i lokalaviser og på radio). Disse oppropene resulterte i at flere rapporterte observasjonene sine direkte til NOF. I enkelte områder på Helgelandskysten ble lokale grunneiere og kjentfolk kontaktet direkte for å høre om hvor mange par med grågjess de mente kunne hekke i sine nærområder.

Det ble også sendt en forespørsel til alle kommuner som kunne tenkes å ha hekkende grågjess innenfor sine grenser for å få opplysninger om tilstedeværelsen av arten. Til sammen ble slike forespørsler sendt til 36 kommuner (noen få innlandskommuner og kommuner med lite egnet hekkehabitat for grågjess ble ikke kontaktet). Av de 36 kommunene som ble kontaktet fikk NOF tilbakemeldinger fra 21, hvorav 19 kommuner fra Helgeland til Salten, og kun én kommune hver i Lofoten og i Vesterålen. Ansatte i flere kommuner tok direkte kontakt med grunneiere og andre lokalkjente for å innhente opplysninger om antall hekkende par. Ingen av de forespurte kommunene oversendte dokumenter fra arkivene som kunne gi opplysninger om hekkende grågjess.

I forkant av hekkesesongen ble det vurdert hvor det skulle gjennomføres nye registreringer i 2017. Siden Fylkesmannen i Nordland mottar flest klager om beiteskader fra kommunene på Sør-Helgeland og i Vesterålen, ble det foretatt nye registreringer i kommuner der kunnskapen var mangelfull i disse områdene. Også områder i Lofoten ble sjekket for grågjess, på bakgrunn av tidligere observasjoner av relativt store forekomster av arten her.

I forbindelse med NOFs undersøkelser av grågåsa i Nordland i 2017 ble metode nr. 3 valgt i flere områder. Denne metoden har også blitt benyttet i tidligere undersøkelser i fylket, inkludert både Vega og Herøy kommuner (Shimmings 2015a, 2015b). For områder som ikke ble undersøkt i 2017, ble metode nr. 5 benyttet i flere tilfeller.

Tetthetsdata

I 2017 ble en del områder sjekket mer inngående enn andre. For å ha muligheten til å estimere antall hekkende par i de delene av Nordland som ikke ble tilstrekkelig dekket i 2017, var det nødvendig å prøve å komme fram til gode tetthetsdata fra de områdene som ble undersøkt.

Som utgangspunkt for tetthetsberegningene ble rapporterte hekkefunn fra de siste 15 årene gransket. På bakgrunn av dette ble ArcGIS 10.4 benyttet for å komme fram til arealer med passende hekkehabitater (Esri 2016). Utvalget bestod av følgende arealer:

1. Arealer < 25 moh.
2. Arealer < 2 km fra sjøen
3. En buffersone på < 1 km rundt alle innsjøer som er helt eller delvis innenfor < 2 km fra sjøen
4. Alt areal klassifisert som «dyrket mark», «åpent område», «innsjø» eller «myr» i Kartverkets N50-kartgrunnlag som var innenfor utvalget som resulterte fra pkt. 1–3.

Syv områder som ble godt dekket i 2017, eller hvor bestandsstørrelse allerede er godt kjent, ble benyttet for å komme fram til tettheter som kunne brukes i bestandsvurderingene andre steder.

Disse områdene var fordelt på deler av kommunene Bindal, Vega, Herøy, Dønna, Flakstad, Vestvågøy og Øksnes. En oversikt over beregnede tettheter vises i Tabell 1.

Tabell 1. Estimert tettheter (par/km²) for noen utvalgte områder på Helgeland, i Lofoten og i Vesterålen.

Kommune	Evt. område	Areal pr. område	Min. par	Maks. par	Min. par/km ²	Maks. par/km ²
Bindal	Bindal kommune	20,2 km ²	5	20	0,25	0,99
Vega	«Fast-Vega»	64,1 km ²	150	200	2,34	3,12
Herøy	Tenna til Sandvær	43,8 km ²	230	325	5,25	7,42
Dønna	Vandve	13,7 km ²	75	100	5,49	7,32
Flakstad	Delområde	25,5 km ²	33		1,30	
Vestvågøy	Delområde	101,0 km ²	54		0,53	
Øksnes	Delområde	46,2 km ²	48		1,04	

Ut fra tetthetene i Tabell 1 har vi valgt å ta utgangspunkt i følgende tetthetsintervaller i beregningene av antall par i områder som er mangelfullt undersøkt:

1. «Innlandskommuner», fjordområder e.l. med lite passende hekkehabitat: 0,25–0,5 par/km²
2. Kystnære områder/kommuner med middels eller lite passende hekkehabitat: 0,5–1 par/km²
3. Kystnære områder/kommuner med mye eller en del passende hekkehabitat: 1–2 par/km²
4. Øyvær langt fra fastlandet med store arealer av passende hekkehabitat: 5–10 par/km²

Nordland er et langstrakt fylke med en spesielt lang kystlinje, som er pepret med et mylder av øyer, holmer og skjær. En grundig telling av grågåsa i hele fylket lar seg neppe gjennomføre på ett år om ressursene er begrensede. NOF har i 2017 benyttet tetthetsdata til å beregne hekkebestanden i deler av fylket som ble mangelfullt undersøkt dette året. Foto: Oddvar Heggøy

KOMMUNEVISE BESTANDSESTIMATER

Nordland fylke består av 44 kommuner per 2017 (Figur 1). Estimatene på størrelsen på hekkebestanden er presentert kommunevis. For hver kommune er det redegjort for hvilke(n) metode(r) som er benyttet for å estimere bestandsstørrelse.

Figur 1. Kommuner i Nordland. Kilde: Nordland Fylkeskommune.

Helgeland

Bindal

Bindal kommune er lite besøkt av fugleinteresserte, og det er få tilgjengelige opplysninger om forekomsten av grågjess her. Hekkende par eller par med unger er tidligere observert i øyværet Gimsa (minst 1 par) og innerst i fjorden ved Kjella (minst 2 par) i hhv. 2012–2013 og i 2006 (Artsobservasjoner 2017). Det ble ikke observert grågjess i Kjella i juni 2017.

Basert på de sparsomme opplysningene som finnes om grågjess i Bindal i Artsobservasjoner, det som ble observert under befaringen i 2017, samt med tanke på arealet med egnede hekkehabitater, antar vi at det kan hekke mellom 5 og 20 par grågjess i kommunen.

Sømna

Det finnes kun opplysninger om noen få funn av grågåås i Sømna kommune i Artsobservasjoner (2017). Bl.a. ble det gjort en observasjon av 1 200 individer i Horsvær i juni 2010. Dette er uten tvil en flokk med mytende gjess. Hvor mange par grågjess som hekker i Horsvær er ukjent. Fra 1980-tallet foreligger observasjoner av inntil 35 individer her, uten at det angis antall hekkende par i området (SEAPOP 2017). I 1980 ble det også rapportert om fire par i Lyngværet (SEAPOP 2017). Kommuneadministrasjonen i Sømna var ikke kjent med forekomsten av hekkende grågjess i 2017 (T. Grønmo pers. medd.).

I juni 2017 ble store deler av Sømna sjekket for å se etter hekkende grågjess. Det ble funnet åtte par med unger på Langstrand på Kalvøya, og tre par med unger på Floholman. I tillegg ble det observert to flokker med ikke-hekkende gjess (56 individer i Røssvika, 6 individer på Tangskjæret).

Ved å ta høyde for både de gjessene som ble observert under feltarbeidet i 2017, samt det som muligens hekker i Horsvær, anslår vi at det hekker 25–50 par med grågåås i Sømna kommune.

Brønnøy

Noen lokale gårdbrukere har formidlet opplysninger om antall hekkende grågjess på sine eiendommer til kommuneadministrasjonen i Brønnøy (O.R. Johnsen pers. medd.). Det ble rapportert om noen reir (antakelig 1–2) i området ved Salhusøya (R. Dundas pers. medd. til O.R. Johnsen), og det ble anslått at det hekker 40–50 par langs Nordhussundet opp til Hjartøya, samt noen par i området ved Skutstøen (J.K. Torgersen pers. medd. til O.R. Johnsen). De samme individene inngår nok i tallene fra Kvaløya rapportert av en annen grunneier (S. Rodal pers. medd. til O.R. Johnsen). En minkjeger har videre opplyst om at det var mellom 15 og 20 grågååsreir på Lamholmen ved Laukholmen. Det er dessuten rapportert om ungekull fra Torget, men uten at det er angitt andre opplysninger vedrørende bestandsstørrelse enn at denne ser ut til å være økende i området (R. Einvold pers. medd. til O.R. Johnsen).

Det er også rapportert om hekkende grågjess eller grågåaskull fra ferskvannslokaliteter i kommunen. Bl.a. ble det observert ett par med unger i Aunvatnet, Velfjord både i mai 2013 og i juni 2017 (Artsobservasjoner 2017). Ett par med unger som antas å ha hekket lokalt ble videre observert ved Strøm, Strengelivatnet i juli 2010. Vi mangler imidlertid opplysninger fra deler av Brønnøy kommune, som f.eks. Sauren og Torgnes, samt de ytterste øygruppene i vest. Dette er områder hvor det sannsynligvis også hekker grågjess.

I forbindelse med feltarbeidet i Brønnøy i juni 2017 ble det observert fire grågåspar med unger på holmene ved Ytter-Hatten og to par med unger i Småværet. Disse områdene ligger et stykke unna der det ble rapportert om gjess fra enkelte grunneiere. Det ble i tillegg observert små grupper med ikke-hekkende gjess i vestlige deler av kommunen.

Antall grågjess som ble observert under feltarbeidet i 2017 var langt færre enn det som har blitt rapportert av grunneiere. Store deler av arealet som grenser mot sjøen er i ferd med å gro igjen med høy urtevegetasjon, og gjess kan lett skjule seg her. Siden det ble registrert få gjess under NOFs feltundersøkelser i 2017, er opplysninger fra grunneiere til stor hjelp for å kunne vurdere størrelsen på hekkebestanden i Brønnøy kommune. Vi mener likevel at noen av estimatene kan være for høye, og i det minste delvis dreier seg om ikke-hekkende fugler og/eller dobbeltregistreringer. Bruker vi en tetthet på 1–2 par/km², og med ca. 70 km² med egnet hekkehabitat i kommunen, får vi et estimat på 70–140 par i Brønnøy, som kan passe relativt godt med de opplysningene som har kommet inn om artens forekomst i kommunen.

Vevelstad

Det er få områder som egner seg som hekkeplass for grågjess i Vevelstad kommune. De områdene som kan tenkes å være aktuelle ligger alle i den vestlige delen av kommunen. I forkant av NOFs feltarbeid i kommunen i 2017, ble det sendt en forespørsel til Vevelstad kommune angående opplysninger om hekkende grågjess, men det forelå ingen aktuell kunnskap om dette (B. Aarstrand pers. medd.).

Lokaliteter i den vestlige delen av Vevelstad ble sjekket fra egnede utsiktspunkter vha. teleskop den 15. juni 2017. Det ble observert seks par med unger på Fjordholman, som ligger sørvest i kommunen. Om disse har klekket innenfor kommunens grenser, eller i en av nabokommunene, vites ikke. Det har videre blitt observert grågjess i april ved Vågsodden, på nordenden på Hamnøya, i tidligere hekkesesonger (Shimmings unpubl. data), og disse er trolig fugler som går til hekking lokalt.

På bakgrunn av foreliggende observasjoner og resultater fra feltarbeidet i 2017, antar vi at det hekker ca. 5–10 par med grågjess i Vevelstad kommune. Benyttes en tetthet på 0,25–0,5 par/km², får vi et bestandsestimat i samme intervall, med utgangspunkt i et areal med eget hekkehabitat på litt under 18 km².

Vega

Det har foregått undersøkelser av grågjess i øykommunen Vega i mange tiår, både av hekkende og av mytende og ikke-hekkende fugler. Mesteparten av undersøkelsene er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning (NINA), men også NOF og Vega kommune har vært involvert.

På midten av 1990-tallet ble det estimert at det hekket ca. 200–225 par med grågjess på Fast-Vega (A. Follestad & J. Antonsen pers. medd., Follestad 2011). Fast-Vega defineres som hovedøya Vega, Igerøya, samt holmene som ligger innenfor 3 km avstand fra disse. Siden år 2000 har ca. 140–150 par årlig gjennomført vellykket hekking på Fast-Vega (Follestad 2011, Shimmings 2015b). I tillegg mislykkes en del par med hekkingen hvert år, og sannsynligvis hekker 150–200 par på Fast-Vega årlig. De siste 15 årene vurderes bestanden som stabil (Shimmings 2010, Shimmings 2015b).

Det finnes en del upubliserte opplysninger fra et stort område nord for Vega i perioden 1995–2010. Dette området dekker øygruppene Omnøya, Bukkøya, Skogsholmen, Lissøya og omegn. Antallet grågås i området anslås til 75–150 par (Shimmings unpubl. data). Disse tallene underbygges av

observasjoner i Artsobservasjoner i deler av det samme området. Det finnes også 25–50 par i Tåværet og Kilværet (Shimmings unpubl. data).

Det rapporteres videre om mange hekkende grågåspar i Hysværet, hvor bestanden vurderes til ca. 75–100 hekkende par (S. Jakobsen pers. medd.). Her ble det rapportert om 32 kull i juli 1986 (SEAPOP 2017). I tillegg hekker en hel del par med grågjess i Lånan/Flovær. Her er det mange gåsefamilier på sommeren, men konkrete tall eller estimater på størrelsen på hekkebestanden foreligger ikke (H. Nordum pers. medd.). Landskapet i Lånan/Flovær er noenlunde det samme som det i Hysvær, men vegetasjonen i Lånan bærer mer preg av gjengroing. Gjengroingen medfører mindre beiteareal for grågjess, men samtidig gode hekkemuligheter, bl.a. i form av einerbusker som gir beskyttelse og skjul for reirene. Arealmessig er Lånan/Flovær litt mindre enn Hysvær. Det er ikke usannsynlig at det hekker 75–100 par med grågjess i Lånan/Flovær i dag. I mai 1987 ble det registrert minst 63 par i dette området (SEAPOP 2017).

Det er ellers rapportert om «et betydelig antall» grågjess på Ylvingen, uten at bestanden er tallfestet (O. Horpestad pers. medd.). Det er også uklart hvilken årstid dette dreier seg om, og det kan dermed ikke utelukkes at det er snakk om ikke-hekkende gjess som samler seg i flokker på våren og tidlig på sommeren. Det er likevel sannsynlig at noen grågåspar hekker på Ylvingen.

Det ble observert ett grågåspar med unger i Bremsteinen i begynnelsen av juni 2017. Før klekking var det tre rugende par, som er som normalt for området (R. Johansen pers. medd.). I mai 1981 ble ett okkupert reir funnet i Bremsteinen, og i mai 1988 ble 18 individer sett her (SEAPOP 2017). Det ble for øvrig sett 49 grågåspar i Nordværet og 2 par i Skjærværet i mai 1986 (SEAPOP 2017).

Med sine 400–600 hekkende par med grågjess er Vega antakelig Nordlands mest gåserike kommune. Bestanden har etter alt å dømme stabilisert seg, eller gått noe tilbake siden 1990-tallet. Foto: Paul Shimmings

Det er uvisst hvor mange grågåspar som hekker i noen av øyværene vest for hovedøya Vega (Halmøy/Fuglvær og omegn), samt i Muddvær, men det antas at det her kun er snakk om noen få hekkende par i hvert område.

På begynnelsen av 1990-tallet ble hekkebestanden av grågås i Vega kommune anslått til 650 par (Follestad 1994). I ettertid ser det ut til at bestanden har blitt redusert, og da spesielt i skjærgården, slik at den nå er lavere enn den var 25 år tilbake i tid (J. Antonsen pers. medd.). På bakgrunn av dette anslår vi at det nå hekker 400–600 par med grågjess i Vega kommune.

Alstahaug

I 2001 ble det gjort systematiske registreringer av grågjess i hele Alstahaug kommune, og opplysninger fra 1999 og 2000 om artens tilstedeværelse ble samtidig gjennomgått (Shimmings 2001). I senere år har det også blitt samlet inn en del informasjon om antall kull som beiter i ulike deler av Alstahaug, men registreringene har ikke vært systematiske. I følge Shimmings (2001) var det i mai/juni 2001 minst seks grågåsfamilier i området Tjøtta–Offersøy, fire familier på Mindland og fem par i området Austbø–Blomsøya–Hestøya. Dette gir til sammen minst 15 hekkende par i denne delen av kommunen. Senere, i starten av august, var det minst 32 familier i det samme området. Økningen skyldes sannsynligvis tilsig av gjess fra et større område, og at gjessene var mer konsentrerte i flokker på dyrka mark i august, noe som gjorde de lettere å finne.

I 2017 ble det observert grågjess ved Mindtangen på Mindlandet, og disse kan ha hatt unger. Det ble rapportert om rundt 10 par med unger på Svines på Tjøtta (av familien Hjellevad/Jørgensen). Området er brukt som beite- og hvileplass for grågjess fra både Svines og østsida av Offersøya (Shimmings upubl. data).

Ut i fra upubliserte observasjoner av grågåspar/-kull i perioden 2004–2010 er hekkebestanden i deler av Alstahaug kommune estimert til følgende: 5–10 par Mindlandet, 5–10 par Tjøtta, 4–5 par Offersøy, 5–10 par Skålvær, og 20–30 par strekningen Austbø–Blomsøya–Hestøy. Det mangler observasjoner fra noen av øyene som ligger mellom Tjøtta og Skålvær, slik som Rosøya, Skottvær og omegn. Bestanden i hele kommunen i perioden 2004–2010 var dermed sannsynligvis på 70–100 par. Det er ukjent om bestandsstørrelsen har endret seg siden 2010.

Disse tallene viser at grunneiernes estimat på antall grågåspar i det samme området i den lokale forvaltningsplan for gås for Alstahaug (Anon 2001), på hele 458–538 individer (eller 229–269 hekkende par), sannsynligvis er en god del for høyt. Mye av dette skyldes antakelig mulige dobbeltregistreringer, eller at ikke-hekkende fugler har blitt rapportert som hekkende individer.

Basert på de ovennevnte tall fra ulike registreringer i Alstahaug, er det sannsynlig at det nå hekker ca. 50–100 par i hele kommunen. Med en tetthet på 1–2 par/km², og ca. 60 km² egnet hekkehabitat for grågås, får vi et litt høyere estimat på 60–120 par. Dette stemmer bra med de registreringer som er gjort tidligere, etter at man plusser på noen par i de delene av kommunen som ikke har blitt undersøkt.

Herøy

Det har foregått undersøkelser av grågåsa i Herøy kommune siden sommeren 2000. Mesteparten av feltarbeidet har omfattet ringmerking av ungekull i forbindelse med NINAs overvåkingsprosjekt for grågås. I forbindelse med dette arbeidet har store deler av Herøy kommune blitt befart fra småbåt, noe som har gitt relativt god oversikt over antall par som har unger. Siden 1975 har det også foregått

intensiv overvåking av vårrastende hvitkinngjess *Branta leucopsis* i Herøy kommune (Shimmings mfl. 2016). I forbindelse med dette feltarbeidet har det også vært mulig å få et inntrykk på hvor mange hekkende grågåspar det er i ulike deler av kommunen, selv om det ikke utføres noen systematiske tellinger.

I 2015 foretok NOF en telling av grågåspar med vellykket hekking på noen av de største øyene i Herøy (Tenna, Sør-Herøy, Nord-Herøy, Indre Øksningen, Ytre Øksningen og Seløy), og 93 par ble funnet (Shimmings 2015a). Hvis vi tar utgangspunkt i at en del par kan ha mislyktes med hekkingen, antar vi at i overkant av 100 par kan ha hekket i dette området i 2015.

Det finnes flere andre aktuelle hekkeplasser for grågås i Herøy kommune. Det hekker 35–50 par på Brasøy, minst 25 par i nordlige og vestlige deler av Husvær og trolig 50–75 par totalt i dette øyværet (Shimmings unpubl. data). Tellinger fra 1980-tallet i området antyder lavere bestander enn dette. Bl.a. ble det rapportert om 14 par fra Husvær og Måsvær og holmene omkring i mai 1986 (SEAPOP 2017). I Sandvær antas det å hekke 50–75 par med grågås (Shimmings unpubl. data). Til sammenligning ble det talt 34 par i Sandvær i mai 1986 (SEAPOP 2017). I området Andøya–Buøya, øst for Tenna, hekker det 10–20 par med grågås (Shimmings unpubl. data).

Det foreligger få registreringer av grågjess i hekkesesongen i øyværene nordvest i Herøy kommune. Gåsvær er arealmessig omtrent like stort som Husvær, og kanskje hekker 50–75 par også der.

Reiret til grågåsa plasseres normalt på bakken. Når hunnen forlater reiret dekker hun over eggene med dun for å skjule det for predatorer og for å holde eggene varme. Her har ei rugende hunn blitt skremt av reiret, og har ikke dekket over eggene sine. Det er viktig å dekke over slike reir når man skremmer foreldrene av reiret. Foto: Paul Shimmings

De øvrige øyværene i nordvestlige deler av kommunen (Lyngværet, Skipbåtsværet, Sandsundvær, Sildøyan og omegn) er arealmessig store nok til å huse ca. 50–75 par. I mai 1990 ble det rapportert om 86 ind. i området Yterholmen–Indreholmen–Gåsvær–Skipbåtsvær (SEAPOP 2017). Det ble gjennomført en befarings med båt i samme område også i mai 1990, og det ble da anslått at det var 30–40 hekkende grågåspar her (uten at telling av grågås var en prioritert oppgave; P. Shimmings unpubl. data).

Summerer vi tallene for de ulike delene av kommunen over, får vi en hekkebestand av grågås i Herøy kommune på ca. 350–475 par.

Dønna

I følge en gammel forvaltningsplan for gjess i Dønna hekket det 653 par med grågjess i kommunen, hvorav 258 par på hovedøya, 5 par på Løkta og 390 par på Vandve (Anon 1999). Disse tallene var sannsynligvis for høye, og inkluderer sannsynligvis en del dobbeltregistreringer og ikke-hekkende gjess. Det foreligger også noen eldre observasjonsdata av grågåskull fra Dønna, både fra saltvanns- og ferskvannslokaliteter (Artsobservasjoner 2017).

Under NOFs feltarbeid på hovedøya Dønna i juni 2017 ble det funnet par med grågjess i følgende områder (antall par med unger i parentes): Sørøya ved Nordøyvågen (17), Ramnøya (3) og Skaga (11). Flokken på Skaga var spesielt vanskelig å oppdage. Ved besøk i området 17. og 18. juni ble det ikke funnet noen gjess. Dette til tross for at det var en del spor etter gjess i området (mye ekskrementer og mytte vingefjær). Den 19. juni ble det derimot funnet en flokk med gjess som beitet delvis på en eng og delvis i kanten av en furuskog. Gjessene skjulte seg godt i skogen, og det er nok derfor de ikke ble oppdaget de to første besøkene i området dette året. En rekke andre områder der man kunne forvente å finne gjess med unger (f.eks. ved Sigerstad, Åkerøya, Titternes, og holmene nord for Skagalandet) ble sjekket flere ganger uten at det ble observert noen grågåsfamilier. På Åkerøy var det fire ikke-hekkende gjess som beitet på overflatedyrka mark den 18. juni. Det ble ikke funnet grågjess ved noen av ferskvannslokalitetene som ble sjekket. Det antas at mange par på hovedøya Dønna ikke ble oppdaget under feltarbeidet i 2017. Dette kan skyldes at gjessene var gjemt i høy vegetasjon, eller at de oppholdt seg i skogsområder. Et forsiktig estimat på hekkebestanden av grågås på Dønna og nærliggende holmer er 50–75 par.

Vandve er et øyvær som ligger vest for Dønna. Øyværet har blitt besøkt flere ganger i mai i tidligere år, i forbindelse med registrering av vårrastende hvitkinngjess. Her har det også blitt observert et stort antall grågjess, med flere hundre ikke-hekkende individer og flere titalls hekkende par. I følge Kjell A. Meyer (sitert i Anon 1999), er hekkebestanden på Vandve den tetteste som er registrert på Helgelandskysten. Minst 750 ind. ble observert i mai 2001, og minst 300 ind. ble sett i mai 2010 (Artsobservasjoner 2017). Vandve ble besøkt i juni 2017 for telling av grågåskull. Det ble funnet til sammen over 420 grågjess. Av disse var det minst 66 par med unger, samt noen par uten unger som gikk sammen med flokkene med ungekull. Ved å ta høyde for par som ikke ble oppdaget ved besøket, samt mislykkede hekkefugler, er det sannsynligvis 75–100 hekkende par med grågås i dette øyværet.

Det hekker også en god del grågjess i Åsværet, nordvest for Vandve. Rapporterte observasjoner i Artsobservasjoner (2017) indikerer at det kan hekke hele 50–100 par her. I tillegg hekker det grågås på øya Løkta, men heller ikke denne ble besøkt i 2017. Innhentede opplysninger antyder imidlertid at det ikke hekker flere enn 10 par på øya (J. Høberg pers. medd.).

På bakgrunn av disse tallene, og ved å ta høyde for gjess i områder som ikke ble sjekket i 2017, anslår vi at det hekker 250–500 par grågjess i hele Dønna kommune (50–75 par på Dønna, 75–100 par i Vandve, 50–100 par i Åsværet, 5–10 par på Løkta og et mindre antall i områder der vi mangler opplysninger).

Det viste seg å være svært vanskelig å finne grågjess på Skaga i Dønna kommune, hvor det årlig rapporteres om avlingstap pga. grågåsa. Gjessene oppholdt seg på dagstid på ei lang, smal eng omgitt av skog, og beitet både på enga og i skogkanten. Legg merke til hvor godt kamuflert fuglene er mellom de grå furustammene. Når gjessene oppdaget observatøren, løp de snart gjennom skogen til ei bukt i nærheten. Foto: Paul Shimmings

Grane

Det foreligger ingen opplysninger om hekking av grågås i denne innlandskommunen, hvor det neppe finnes noe egnet hekkehabitat for arten. Enkelte grågjess kan sannsynligvis raste i kommunen under trekket.

Hattfjelldal

Hattfjelldal kommune er som Grane en ren innlandskommune, preget av store skog- og fjellområder. Hele kommunen er temmelig høytliggende, og har få eller ingen lokaliteter som egner seg som hekkeområder for grågåsa. I den grad arten opptrer i Hattfjelldal dreier det seg i all hovedsak om rastende fugler på trekk.

Vefsn

Det meste av kommunen domineres av fjell- og skogsområder, og er lite egnet som hekkeområde for grågåsa. Utvalget av tilgjengelige hekkearealer for grågåsa i Nordland ga kun 8,6 km² for Vefsn kommune. Det utelukkes ikke at arten kan hekke i Vefsn, men grunnet mangel på observasjoner som indikerer dette vurderes bestanden i denne rapporten til 0 par.

Leirfjord

Som Vefsn har Leirfjord kommune et ganske få områder som egner seg som hekkeområde for grågåsa (beregnet til 13,5 km²). Hverken foreliggende observasjoner eller øvrige opplysninger om artens tilstedeværelse gir indikasjoner på at arten hekker (L.-O. O. Olsen pers. medd.). Bestanden vurderes derfor til 0 par.

Nesna

Det finnes flere passende hekkeområder for grågås i Nesna kommune. Kommuneadministrasjonen har ikke oversikt over bestanden, men det er rapportert flokker av arten fra øyene Tomma, Hugla, Handnesøya og Skogsøy (I. Richardsen pers. medd.) Ungekull observert på Skogsøy har sannsynligvis hekket et stykke unna. På Tomma er det observert ungekull i området Stormyra–Alsøya. Det hekker sannsynligvis også grågås på Feøya (Atle Ivar Olsen pers. medd.). Observasjonsdata i Artsobservasjoner antyder at det kan hekke minst 10 par i Nesna kommune. Tar vi utgangspunkt i en tetthet på 0,5–1 par/km², samt ca. 25 km² med egnet hekkehabitat i kommunen, får vi et avrundet estimat på 10–25 hekkende par.

Hemnes

Det meste av Hemnes kommune består av innland og fjellområder, og kun i en liten del i nord finnes saltvann. Arealet definert som «egnet hekkehabitat» for grågåsa er svært lite (5 km²), og det foreligger ingen opplysninger om hekking av arten i kommunen. Enkelte grågjess på trekk kan antakelig slå seg ned i Hemnes under trekket.

Rana

Grågås er ikke tidligere påvist som hekkefugl i Rana kommune. I 2017 ble det imidlertid observert et par på en holme i Ranfjorden som viste tegn til hekking (P. O. Syvertsen pers. medd., Artsobservasjoner 2017). Det er ellers observert et lite antall (1–9 ind.) grågjess i Rana i tidligere hekkesesonger (Artsobservasjoner 2017), men disse kan like gjerne være rastende trekkfugler. Vi vurderer grågåsbestanden i Rana kommune til 0–5 par.

Lurøy

Under feltarbeid i Solværøyene sommeren 2003 ble det funnet sportegn etter grågåås (ekskrement, fjær, dunrester) på så godt som hver holme som ble besøkt (Shimmings 2005b). En lokal kjentmann observerer årlig 10–20 par i området (F. Johansen pers. medd.), men bestanden er sannsynligvis minst dobbelt så stor her (dvs. 25–50 par). Også Torben Ebbesen Østrem (pers. medd.) mener at det hekker et høyt antall grågjess i Solværøyene, samt på Lovund, Onøy og Kvarøya, uten at det finnes noen konkrete tall på antall hekkende par i disse områdene. I juni 1982 ble det registrert minst 44 hekkende par med grågåås i Lurøy kommune. I tillegg ble det notert noen titalls individer uten unger (SEAPOP 2017).

For å beregne størrelsen på grågååsbestanden i Lurøy har vi antatt en tetthet på 1–2 par/km² (jfr. avsnittet om tetthet). Med ca. 70 km² egnet hekkehabitat i kommunen får vi et avrundet estimat på 75–150 par. Det er sannsynlig at tettheten av hekkende par kan være betraktelig høyere enn dette i deler av kommunen, og estimatet må derfor betraktes som et minimum.

Træna

I øygruppa Selvær finnes det en solid hekkebestand av grågjess. I juli 1998 ble det observert 15–20 par med unger her (P. Shimmings unpubl. data). Terje Kolaas (pers. medd.) har forhørt seg med lokale jegere i Træna om artens forekomst, og ut i fra disse opplysningene er det anslått at det hekker 60–65 par i kommunen. Dette gir en tetthet på 4,3–4,6 par/km², dvs. omtrent som forventet i en øykommune som Træna (jf. kapittel om tettheter).

Røddøy

Røddøy har en svært rik skjærgård, med en rekke øyvær, holmer og skjær som egner seg godt som hekkeplasser for grågåsa. Over 40 par med grågåås ble registrert i Røddøy i juni og juli 1982 (SEAPOP 2017). Det er i dag anslått at det hekker 70–90 par grågjess på Nordnesøy og 15–20 par på Gjerøy i Røddøy (O.E. Nilssen pers. medd.). Ca. 60–70 par grågjess ankommer dyrka mark ved Sleipnesodden i mai, og disse drar trolig ut til Svinvær for å hekke (O.E. Nilssen pers. medd.). Tar vi med noen få par rapportert på Storselsøy kommer vi kanskje opp i 150–200 par. Hvorvidt alle gjessene som raster ved Sleipnesodden er par som går til hekking er imidlertid usikkert, og estimatet kan derfor være for høyt. Antar vi derimot en tetthet på 1–2 par/km² i Røddøy, og at det er ca. 70 km² med egent hekkehabitat i kommunen, får vi en bestand på 75–150 par. Det kan godt tenkes at tettheten av par er høyere enn dette i en del av kommunen, så estimatet må betraktes som et minimum.

Meløy

Som flere av de andre kystkommunene på Helgeland har også Meløy mange passende hekkeområder for grågåsa. Tilgjengelige observasjonsdata tyder også på at kommunen har en god del gjess. Ifølge fire søknader fra lokale grunneiere om skadefelling av grågåås i Meløy kommune i 2017, finnes det 300–600 grågjess i området Kunna–Øra, 100 ind. ved Saura og 60 ind. på Halså (H. Haraldsen pers. medd.). Treffsikkerhetene for disse tallene er likevel usikker, og det er ikke oppgitt når på året estimerer er fra. Siden flere av søknadene er fra ettersommeren, kan dette i hvert fall til en viss grad dreie seg om ikke-hekkende gjess eller gjess fra områder utenfor Meløy kommune. I 2017 ble det observert 11 par med grågjess i Ågskardet (lengst sør i kommunen) fram til sankthans, og senere ble det observert to par med ungekull (O. E. Nilssen pers. medd.).

Når gjessene går i så høy urtevegetasjon som dette, må man vente inntil de kommer ut i kortere vegetasjon før de kan telles. Kommer de ned til sjøen er de også lettere å få oversikt over. Foto: Paul Shimmings

For å kunne beregne størrelsen på hekkebestanden i Meløy, har vi benyttet data for antatt tetthet og kommunenes areal av «egnet hekkehabitat». Hvis vi antar at det hekker 1–2 par per km² egnet hekkehabitat (48 km²) i Meløy, får vi et avrundet estimat på 50–100 par i kommunen. Tallene fra de skadefellingsøknadene gir imidlertid viss indikasjon på at bestanden også kan være en del større enn dette.

Salten

Gildeskål

Også Gildeskål har mange passende hekkeområder for grågås. I forbindelse med undersøkelser i juni 1982 ble det registrert hele 192 grågjess i Gildeskål, de aller fleste (140 ind.) i Fleinvær, helt nordvest i kommunen (SEAPOP 2017). På Sørfugløy hekket det i 2017 anslagsvis 25 grågjess (10–13 par), hvorav om lag 20 på øyene i Fugløyvær (T. Pedersen pers. medd.). Det er ikke gjennomført noen fullstendige tellinger av grågås i Gildeskål kommune, men mange par hekker utvilsomt på Arnøyene og i Fleinvær. Ifølge to av grunneierne på Arnøy kan det hekke så mange som 200 par her (A.J. Midtgard & G. Birkeli pers. medd. til I. Forde).

På grunn av usikkerheten rundt disse anslagene, har vi benyttet tetthetsdata for å beregne størrelsen på hekkebestanden i Gildeskål. Med utgangspunkt i en antatt tetthet på 1–2 par/km², samt ca. 63 km² med egnet hekkehabitat i kommunen, får vi et avrundet estimat på 65–130 par.

Beiarn

Beiarn er, med unntak av den brakkvannsdominerte Beiarfjorden, en ren innlandskommune, og har lite (hvis noe) egnet hekkeareal for grågås. Det finnes ingen opplysninger om hekking av grågås hos kommuneadministrasjonen (Å. Eide pers. medd.), og arten er heller ikke rapportert fra kommunen i Artsobservasjoner (2017). Ut i fra dette antar vi at arten ikke hekker i kommunen.

Saltdal

Med sine store fjellområder og skogkledde daler er Saltdal lite egnet som hekkeområde for grågåsa. Den lille delen av kommunen som grenser til Skjerstadjorden i nord har også få egnede hekkeplasser for arten, kanskje bortsett fra Skansøyra ved utløpet av Saltdalselva, der arten observeres jevnlig under vårtrekket. Likevel er det ingen indikasjoner på at grågåsa hekker i kommunen, og bestanden anslås til 0 par.

Bodø

Hekkeforekomstene av grågås i Bodø kommune er i første rekke konsentrert til de store øyværene vest i kommunen (Bliksvær, Helligvær, Givær og Karlsøyvær). I tillegg hekker arten enkelte steder langs Saltfjorden og i ytre deler av Skjerstadjorden, samt her og der langs kysten og ved enkelte ferskvannslokaliteter.

NOF foretok tellinger av sjøfugler i Karlsøyvær naturreservat fra båt i 2017, og det ble i forbindelse med dette også telt opp 58 grågjess, de fleste antatte hekkefugler i par (Heggøy & Eggen 2017). Ved en tilsvarende telling i juni 2009 ble det registrert 19 par med grågås i Karlsøyvær (SEAPOP 2017). Det er anslått at den samlede hekkebestanden i Karlsøyvær, Helligvær, Givær og Bliksvær er på rundt 150 par, og at det hekker ca. 20 par i Kjerringøy (T.E. Kristiansen pers. medd.). I tillegg hekker anslagsvis 10–20 par andre steder i kommunen, noe som gir et estimat på ca. 180–190 par.

Vi har også beregnet størrelsen på hekkebestanden i Bodø med utgangspunkt i antatte tettheter og arealet av hekkehabitat i kommunen. Med utgangspunkt i en tetthet på 1–2 par/km², og ca. 103 km² med egnet hekkehabitat, får vi et estimat på 100–200 par i kommunen, som stemmer forholdsvis bra med anslagene på bakgrunn av feltobservasjoner omtalt i forrige avsnitt. Siden mange av hekkeområdene er øyvær med mye egnet hekkehabitat for grågåsa, antar vi likevel at tettheten generelt sett er i øvre sjikt av det som er angitt over, og bestanden i Bodø vurderes derfor til 150–200 par.

Fauske

I Fauske kommune er det lite egent hekkehabitat for grågås (ca. 19 km²), og det som finnes er hovedsakelig begrenset til kystlinjen mot Skjerstadjorden i vest. Denne kystlinja er ganske oversiktlig, og besøkes relativt hyppig av fugleinteresserte. Det er anslått at det hekker ca. 15 par med grågjess i Valnesfjorden. Disse sees først og fremst ved Stemland, og ellers er det sjelden å se grågjess lenger innover i fjorden mot Fauske (T.E. Kristiansen & S. Rix pers. medd.). Vi vurderer derfor kommunens hekkebestand til å være i størrelsesorden 10–15 par.

Sørfold

Sørfold er i hovedsak en innlandskommune, preget av mange høytliggende fjellområder. Kommunen har imidlertid en ganske lang kystlinje langs Sagfjorden, Sørfolda og Leirfjorden. For det meste er fjordsidene bratte, og egner seg dårlig som hekkeområde for grågås, men i ytre deler av kommunen

finner vi en del mer passende hekkehabitat for grågås. Vi kjenner ikke til hekking av grågås i kommunen, men siden de mest passende hekkeområdene ikke har veiforbindelse, har vi beregnet hekkebestanden i kommunen på bakgrunn av en antatt tetthet på 0,25–0,5 par/km² og 19 km² aktuelt hekkehabitat. Dette gir en bestand på 5–10 par.

Steigen

Steigen kommune befinner seg på sørsiden av Vestfjorden, og særlig kysten i vest er pepret med mange små øyer, holmer og skjær. Ifølge kommuneadministrasjonen har man ingen god oversikt over antall hekkende par med grågås i kommunen, men bestanden antas å være økende (G. Svalbjørg pers. medd.). I følge rapporten fra Landbruksforvaltningen i Nord-Salten (2009) finnes det minst 18 hekkelokaliteter for grågås i Steigen kommune. I 1982 ble det registrert minst 13 reir i kommunen (SEAPOP 2017).

For å kunne beregne størrelsen på hekkebestanden i Steigen har vi tatt utgangspunkt i en antatt tetthet på 0,5-1 par/km² og et areal med egnet hekkehabitat på ca. 107 km². Dette gir et avrundet estimat på 55–110 par i kommunen.

Hamarøy

Hamarøy kommune grenser til Steigen i sør. Kommunen har ikke like mange øyer og holmer som Steigen, men likevel en god del områder som kan karakteriseres som egnede som hekkeplasser for grågås. Kommuneadministrasjonen har ingen god oversikt over antall hekkende par med grågås i kommunen, men bestanden i kommunen antas å være i økning (P.A. Rahka pers. medd.). I følge Landbruksforvaltningen i Nord-Salten (2009) finnes det minst to hekkelokaliteter for grågås i Hamarøy kommune. I databasen til SEAPOP (2017) ble det rapportert om 11 reir i området Nesodden–Skagen–Husøy–Bolsøy i 1982.

For å kunne beregne størrelsen på hekkebestanden i Hamarøy har vi tatt utgangspunkt i en antatt tetthet på 0,5–1 par/km² og et areal med egnet hekkehabitat på ca. 58 km². Dette gir et avrundet estimat på 30–60 par i kommunen.

Ofoten

Tysfjord

Tysfjord er en forholdsvis stor kommune med en ganske lang kystlinje. Mesteparten av kystlinjen grenser ut mot den lange Tysfjorden, med sine mange fjordarmer. Fjordsidene er generelt temmelig bratte og skogkledde, og egner seg dårlig som hekkeområde for grågås. Noen unntak finnes, særlig ved fjordens innløp.

Kommuneadministrasjonen i Tysfjord har ingen god oversikt over antall hekkende par med grågås i kommunen, men antar at bestanden er økende (P.A. Rahka pers. medd.). I følge Landbruksforvaltningen i Nord-Salten (2009) finnes det minst tre hekkelokaliteter for grågås i Tysfjord kommune.

Som følge av begrenset kunnskap om artens forekomst, har vi også for denne kommunen valgt å bruke tetthetsdata for å beregne størrelsen på hekkebestanden. Hvis vi antar at det hekker 0,5–1 par/km² i Tysfjord, og at det finnes litt under 18 km² med egnet hekkehabitat, får vi et avrundet estimat på 10–20 par i kommunen.

Ballangen

I Ballangen kommune er det først og fremst langs kystlinjen mot Ofotfjorden i nord man kan forvente å finne hekkende grågjess. Det er også fra disse områdene det foreligger observasjoner av arten i hekketid i Artsobservasjoner (2017). Kommuneadministrasjonen i Ballangen har fått tilbakemeldinger fra to gårdbrukere om forekomsten av gjess i kommunen. I følge disse hekker ca. 60 par på Bøstrand, 8–10 par på Hekkelstrand og 25–40 par i Kobbvika i Erfjorden, med 6–10 par i selve Kobbvika (Ø. Hansen og E. Knudsen pers. medd. til M. Liengen).

Hvis disse tallene er riktige, hekker det minst 85 par med grågås i Ballangen. Allikevel er det ikke mer enn 27 km² med egnet hekkehabitat i Ballangen kommune, noen som gir en høyere tetthet enn forventet (> 3 par/km² egnet hekkehabitat), gitt at kommunen kan passe under kategorien «kystnære områder/kommuner med middels eller lite passende hekkehabitat», dvs. 0,5–1 par/km², eller eventuelt kategorien av områder med «mye eller en del passende hekkehabitat», dvs. 1–2 par/km² (jfr. avsnittet om tetthetsdata). Tettheter med hekkende grågjess på over 2 par/km² kjenner vi hovedsakelig til fra øyer langt fra fastlandet og med store arealer med passende hekkehabitat. Dersom tallene over refererer til antall gjess observert på våren og ikke antall hekkende par, kan dette være med på å forklare de høye anslagene. Vi har her valgt å benytte en tetthet på 0,5–2 par/km². Dette gir et avrundet estimat på 15–55 par i Ballangen kommune.

Denne grågåsfamilien skilte lag fra en langt større flokk. I dette tilfellet er det lett å vurdere kullstørrelse. En utfordring er likevel at enslige par med unger kan være vanskeligere å oppdage enn en større flokk med gjess. Foto: Paul Shimmings

Narvik

Narvik befinner seg innerst i Ofotfjorden, og mye av kystlinjen må her regnes som lite egnet som hekkeområde for grågås. Vi kjenner heller ikke til konkrete hekkefunn av grågås i Narvik kommune, men flere relativt store ansamlinger av gjess observeres jevnlig i de vestligste fjordområdene, også i hekketiden (Artsobservasjoner 2017). Det er ca. 10 km² med egnet hekkehabitat i Narvik, og antar vi en tetthet på 0,5–1 par/km² får vi et bestandsestimat på 5–10 par i kommunen.

Evenes

På nordsiden av Ofotfjorden ligger Evenes. En del av kystlinjen domineres av skog, men det foreligger en hel del observasjoner av grågjess fra områdene med kulturmark som finnes ved Tårstad og Evenes, samt langs Bogens vestsida. I 2014 ble fire par med unger sett i Dragvika ved Bogen, men det rapporteres årlig om rundt 10 par fra vårhalvåret i kommunen (Artsobservasjoner 2017). Hvis vi tar utgangspunkt i en hekketetthet på 0,5–1 par/km² i Evenes, og ca. 10 km² med egnet hekkehabitat, får vi et estimat på 5–10 hekkende par i kommunen. Dette stemmer relativt godt overens med de observasjonsdata som foreligger, men bør nok ansees som et absolutt minimum for bestanden i kommunen.

Tjeldsund

Tjeldsund befinner seg på nordsiden av Ofotfjordens innløp, vest for Evenes og på grensa til Troms fylke. Vi kjenner ikke til konkrete hekkefunn av grågås i kommunen, men det er rapportert en del individer fra aktuelle hekkeområder i Artsobservasjoner (2017). I mangel av et konkret tallmateriale, tar vi utgangspunkt i en antatt hekketetthet på 0,5–1 par/km², og ca. 22 km² med egent hekkehabitat. Dette gir et avrundet bestandsestimat på 10–25 hekkende par i kommunen.

Lødingen

Det ble ikke gjennomført søk etter grågås i Lødingen kommune i 2017, og siden få observasjoner av arten er rapportert i Artsobservasjoner vet vi relativt lite om forekomsten her. En del av områdene tilhørende Svellingsflaket landskapsvernområde, som ligger helt vest i kommunen, ble undersøkt av Frantz Sortland i 2014, og det ble da funnet ni kull her. Hekkebestanden i verneområdet antas imidlertid å være en del større enn dette. Antar man en tilsvarende tetthet som man finner i øyværene på Helgeland (5–10 par/km²), gir dette i størrelsesordenen 45–90 par her. Dette stemmer ganske bra overens med de 63 parene som ble funnet ved undersøkelser i området i juni 1991 (SEAPOP 2017). I tillegg forventes det å hekke noen par både rundt Offersøya, helt sør på Hinnøya. Nes, rett sør for Lødingen, kan nok også ha en del aktuelle hekkeområder for grågås. Antar vi at tettheten i disse områdene er på nivå med f.eks. Vestvågøy (0,5-1 par/km²), gir dette en grågåsbestand i størrelsesordenen 60–120 par i kommunen.

Lofoten

Røst

Med sine mange våtmarker og gresskledte holmer og øyer burde Røst kunne være et godt hekkeområde for grågåsa. Likevel ble det ikke påvist flere enn tre ungekull i kommunen i 2017. I tillegg ble et varslende individ rapportert fra Skomvær, som sannsynliggjør hekking på øya (Artsobservasjoner 2017). Det ble ikke gjennomført målrettede søk etter grågås i kommunen i 2017, og disse observasjonene er dermed ganske tilfeldige. Foruten en observasjon av et ungekull i Gjellfruvær i 2004, foreligger en del eldre observasjoner av par på passende hekkelokaliteter på småøyene rundt Røstlandet og fra øyrekken mot sørvest (SEAPOP 2017). Dette var områder som ble mangelfullt sjekket i 2017, og som sannsynligvis huser en betydelig grågåsbestand. Antar vi at tettheten i disse områdene tilsvarer tettheten i de beste grågåsområdene sør i Nordland (dvs. 5–10 par/km²), får vi en total hekkebestand på ca. 40–90 par i kommunen.

Estimatet over er likevel etter alt å dømme for lavt. For ca. 10 år siden var det kanskje 100 grågåspar i Røst kommune (T. Aarvak pers. medd.). I følge en lokal gåsejeger hekker det flere par enn dette i kommunen i dag. Det finnes hekkende par på de fleste holmer på innersida av Røstlandet, med f.eks. 30 par i Sandholmen, 20 par på Stavøya, 25–30 par på Svinøya, og 1–2 par på enhver gresskledd holme ellers i kommunen. Antall hekkende par i kommunen er dermed vurdert til å være i størrelsesorden 200–300 par (A. Wilhelmsen & S. Baines pers. medd.).

Værøy

Værøy huser etter alt å dømme ingen stor grågåsbestand, men det er i tre år i perioden 2010–2017 rapportert om 2–3 hekkende par på Sørland. Sannsynligvis hekker det også noen par på holmene nord for Værøy mot Moskstraumen, men bestanden i dette området er neppe særlig stor. Vi anslår kommunens hekkebestand av grågås til 5–10 par.

Moskenes

Moskenes har få egnede hekkelokaliteter for grågåsa, og bestanden i kommunen er etter alt å dømme begrenset til noen få par. Ungekull er de siste årene påvist i Ågvatnet ved Å, Glåpen ved Sørpåvågen og i Sørpåvåvatnet. I 2017 ble det påvist tre par med vellykket hekking ved Sørpåvåvatnet, og to mislykkede hekkinger i Glåpen-området. Det var i tillegg tre par på Tind og tre par på Å i 2017 (R. Walker pers. medd.). Kjerkfjorden, øyene utenfor Reine, samt noen av øyene nord for Lofotodden kan nok også egne seg som hekkeområder for grågåsa, men på bakgrunn av de observasjonsdata som er tilgjengelige er det lite sannsynlig at bestanden i kommunen er særlig mye større enn 10–20 par.

Flakstad

Flakstad har en solid hekkebestand av grågås, men forekomsten er arealmessig ganske begrenset som følge av mange og bratte fjell over det meste av kommunen. De største forekomstene finnes utvilsomt i områdene rundt Fredvang og Ramberg, som preges av myr og annen våtmark, jordbruksområder og mange små holmer. Noen par hekker også spredt andre steder i kommunen.

I 2017 ble det gjennomført opptelling av ungekull i Flakstad kommune 20. juni. I tillegg ble det gjort en del observasjoner av grågås både før og etter dette i løpet av artens ungeperiode. Flest kull ble lokalisert på Fredvangleira og Spengerleira, med hhv. 10 og 11 kull. Ungekull ble også funnet i

Korshavn (2 kull), Krystad og Krystadvatn (3 kull), Sund (4 kull) og ved Andopen (3 kull). I tillegg var det etter alt å dømme minst ett ungekull ved Myrland, som gir en total på 33–34 ungekull i kommunen dette året. Alle de kjente og sannsynlige hekkelokalitetene for grågås ble undersøkt i 2017, og det er lite trolig at kommunens hekkebestand er særlig mye større enn dette, selv om par med mislykket hekking og enkelte ungekull kan ha blitt oversett. Vi anslår dermed hekkebestanden i Flakstad til 35–45 par.

Vestvågøy

Som den største jordbrukskommunen i Lofoten, og med sin rike skjærgård og mange frodige våtmarksområder, er Vestvågøy et attraktivt område for både hekkende og rastende gjess. Så vidt vi vet har det ikke tidligere blitt gjennomført totalkartlegginger av hekkebestanden av grågås i kommunen.

I 2017 ble det gjennomført feltarbeid med dette som mål, og store deler av kommunen ble undersøkt 15.–16. juni. Grunnet vanskelig adkomst ble det store øyriket Borgvær på Vestvågøyas nordside ikke undersøkt i særlig grad (båt er nødvendig her). Øvrige deler av Vestvågøya ble godt undersøkt for beitende og hekkende gjess.

Vestvågøy har etter Røst den største hekkebestanden av grågås i Lofoten. Bestanden i 2017 er anslått til 65–85 par. Foto: Paul Shimmings

De største konsentrasjonene av grågjess med ungekull befinner seg som regel i forbindelse med de rike våtmarksområdene i nærheten av Leknes. Her ble det funnet flere ungekull både i Storeidvatnet (min. 7 kull) og i de innerste delene av Buksnesfjorden (minst 17 kull). Større konsentrasjoner av ungekull ble ellers hovedsakelig funnet på tre lokaliteter, inkludert Kartfjorden ved Rolvsfjorden (6 kull), Stokkelvika ved Valberg (4 kull) og Høynevøda ved Kvalnes (15 kull). Det ble også funnet ungekull ved Ballstad (minst 1 kull), Stamsund (1 kull), Holdalsvatnet (1 kull) og helt øst i Borgværet naturreservat (2–3 kull).

Videre ble et overraskende høyt antall ikke-hekkende gjess funnet i forbindelse med feltregistreringene 15.–16. juni. Store flokker ble bl.a. observert ved Storeidvatnet (97 ind.) og Holsmoa (37 ind.) ved Leknes, på Apnes i Finnstadpollen (70 ind.), innerst i Skifjorden (44 ind.) og på Sandøya ved Kvalnes (130 ind.).

På bakgrunn av tallene over fikk minst 54–55 par grågjess fram unger i Vestvågøy i 2017. Legger vi til antatt hekkebestand i områdene som ikke ble dekket (hovedsakelig Borgvær (5 – 10 par/km²: 10–20 par), samt noen av de ytre holmene på innersida av Lofoten (5–10 par), får vi en total hekkebestand i kommunen på 65–85 par.

Vågan

Hekkebestanden i det meste av Vågan er temmelig begrenset. Noen få par hekker i tilknytning til våtmarkene nord på Austvågøya. Det ble foretatt søk etter gjess med unger på Gimsøya 15. juni 2017. For øvrig er observasjonene fra denne kommunen mer tilfeldige.

Til sammen ble minst åtte grågåsull påvist i 2017, fordelt på 7–9 kull i Laukvik og minst ett kull på Vikarøya. Ved Jorden i Laukvik ble også ett par som trolig hadde mislyktes med hekkingen observert 4. juni, og på Langneset på Gimsøya ble ett rugende individ observert 15. juni.

På bakgrunn av de undersøkelser som ble foretatt i 2017, samt data fra tidligere år, anslår vi hekkebestanden på de største øyene i Vågan (Austvågøya og Gimsøya) til 10–20 par. Øyene sørøst i kommunen, inkludert Skrova, Litlmolla, Stormolla, Risvær og øyene tilhørende Svellingsflaket landskapsvernområde, ble ikke undersøkt i 2017. Særlig de sistnevnte områdene forventes å ha en stor grågåsbestand. Tar man utgangspunkt i tetthetene funnet i lignende øyvær lenger sør i fylket (5–10 par/km²), kan vi anta at det hekker et sted mellom 10 og 20 par innenfor Svellingsflaket landskapsvernområde. Med et tilsvarende tillegg for de andre øyene, får vi en total bestand på 30–60 par i kommunen.

Vesterålen

Hadsel

Kommuneadministrasjonen i Hadsel hadde ved forespørsel ingen estimer på størrelsen på grågåsbestanden i kommunen (C. Johannessen pers. medd.). Det ble gjennomført feltregistreringer av grågås i Hadsel kommune 19. og 22. juni 2017. Ungekull ble lokalisert hovedsakelig i to områder; ved Ongstad, helt sørvest på Hadseløya (9 kull), og på Hankaneset, på den sørvestligste delen av Langøya (11 kull). I tillegg ble det rapportert om et kull i Raftsundet 6. juli. Totalt ble altså 21 kull påvist i 2017, men en del områder ble mangelfullt undersøkt. Dette gjelder hovedsakelig øyene som befinner seg på sørsiden av Hadsselfjorden, hvor man både på bakgrunn av biotop og observasjoner fra tidligere år kan forvente at det hekker noen par. Også på Hadseløya og på øyene vest i Langøysundet kan noen

ungekull ha blitt oversett. Kommunens hekkebestand er således sannsynligvis minimum i størrelsesordenen 30–40 par. Etter å ha konsultert lokalornitologen Johnny Bakken oppjusterer vi dette estimatet til 40–60 par, særlig på bakgrunn av en del oversette par mellom Sandnes på nordvestsiden av Langøysundet og Eidsfjorden.

Bø

Bø kommune har store jordbruksområder og mange rike våtmarker, som bidrar til å gi kommunen mange attraktive hekkeområder for grågåsa. Hekkeforekomstene finnes først og fremst i tilknytning til våtmarksområdene rundt Straume, samt strekningen mellom Svinøyen og Ramberg sør i kommunen.

Det ble gjennomført målrettede søk etter hekkende grågjess i Bø 21. juni 2017. De samme områdene ble også besøkt 3. juli. Par med unger ble påvist sør i Langvatnet (7 kull), i Saltvatnet (1 kull) og i Skjørisen ved Straume (2 kull), ved Bø ved Vinje (7 kull), på Bøholmen ved Bø (2 kull), samt ved Straumsnes lenger øst (8 kull). Dette gir til sammen 27 ungekull. Sannsynligvis hekker det også noen par i Ryggefjorden nordøst i kommunen, på bakgrunn av flere observasjoner av grågås i dette området i hekketiden. For øvrig kan nok noen flere hekkepar finnes i de undersøkte områdene i sør, samt på noen av øyene nord og vest i kommunen. På bakgrunn av dette ble bestanden i kommunen vurdert til 40–50 hekkende par i 2017. Etter å ha konsultert lokalornitologen Johnny Bakken ble dette estimatet oppjustert til 50–70 par.

Sortland

I forbindelse med feltregistreringer av grågås 20. juni 2017 ble alle ungekull (12 kull) i kommunen funnet i et område mellom Verholmen vest i Sortlandsundet og Vikbotn. Ingen grågjess ble funnet på Vikøya, hvor grågåsa tidligere er påvist hekkende (SEAPOP 2017), men noen av kullene i Vikbotn kan komme herfra. Flere observasjoner av grågås i hekketid foreligger også fra en del andre lokaliteter i kommunen, inkludert Bygd og Kleiva på vestsiden av Sortlandsundet, Roksføy, Stamnes og Reinsnes på Hinnøysiden av Sortlandsundet, samt de innerste delene av Eidsfjorden. Ingen konkrete hekkefunn er rapportert fra disse områdene i 2017, men her kan det utvilsomt hekke i hvert fall 10–15 par. Også Kjerringnesøya og Bollholmen i Sigerfjorden er høyaktuelle hekkelokaliteter for grågås, med fem tilsynelatende okkuperte reir i 1998 (SEAPOP 2017). Sigerfjorden ble ikke undersøkt i 2017. Kinnholmen helt nordøst i kommunen kan også være en aktuell hekkelokalitet. På bakgrunn av NOFs undersøkelser i 2017 har vi ikke grunnlag for å anta en hekkebestand større enn 25–40 par i Sortland kommune, men etter å ha konsultert lokalornitologen Johnny Bakken har estimatet blitt oppjustert til 40–60 par.

Øksnes

Det ble registrert 53 par grågjess i Øksnes kommune juni 1991, og 19 par juni 2011, men ikke i samme området som i 1991 (SEAPOP 2017).

Langs kysten nordøst i Øksnes kommune finnes mange små øyer, holmer, bukter og gruntvannsområder, og sammen med de store og rike jordbruks- og myrområdene som finnes øst for Myre gir dette gode levevilkår for grågåsa. Dette er medvirkende til at Øksnes har en av de største hekkebestandene av grågås i Vesterålen.

I 2017 ble det gjennomført søk etter grågås i kommunen 20.–21. juni, samt i forbindelse med besøk i annet ærend i slutten av mai og starten av juli. Ved disse besøkene ble det funnet ungekull særlig i

fire områder: ved Oppmyre og Langryggen ved Myre (16 kull), i Strengelvågfjorden (8 kull), i Grunnfjorden naturreservat (9 kull), samt ved Hjellsand på Skogsøya (10 kull). Ungekull ble også funnet ved Alsvåg (2–3 kull), Saltvatnet ved Klo (1 kull), Strengelvågøya (1 kull) og Steinland (1 kull), resulterende i totalt 48–49 påviste kull i kommunen i 2017.

En del områder i kommunen hvor det kan tenkes å hekke grågås er relativt vanskelig tilgjengelige. Dette gjelder kanskje særlig rundt Dyrøya, Nærøya og Tindsøya helt vest i Øksnes kommune, nordsida av Skogsøya (inkl. Gåsøya), samt rundt øyene ved Alsvåg og Gisløya. Disse områdene kan nok huse en del hekkepar som ikke ble fanget opp under feltregistreringene. Observasjonsdata fra bl.a. SEAPOP kan tyde på 20–50 par i de øvrige områdene som ble mangelfullt undersøkt i 2017 (SEAPOP 2017). Tar man utgangspunkt i tetthetene som ble funnet i de delene av kommunen som ble undersøkt (1–2 par/km²), får vi ca. 30–60 par i disse områdene. Vi anslår derfor hekkebestanden av grågås i Øksnes til 70–110 hekkende par, noe som samsvarer med inntrykket av kommunens bestandsstørrelse fra lokalornitolog Johnny Bakken (pers. medd.).

Andøy

Andøy kommune er kjent som et viktig rasteområde for gress under trekket, men har også en solid hekkebestand av grågås. De største hekkeforekomstene synes å finnes i tilknytning til det store Risøysundet naturreservat sørøst på Andøya, samt i Skogvoll naturreservat på øyas vestsida. Noen par hekker også på andre deler av øya.

I Øksnes kommune i Vesterålen anslås hekkebestanden av grågås til å være i intervallet 70–110 par. Dette bildet er tatt i Strengelvågfjorden, hvor åtte ungekull ble funnet 20. juni 2017. Foto: Oddvar Heggøy

Det ble gjennomført søk etter grågås i Andøy kommune 19.–20. juni 2017, men antallet kull som ble funnet var betydelig lavere enn forventet. Under besøk på Andøya i annen forbindelse tidligere samme måned var våren svært seint ute. Bladene var langt ifra utsprunget på trærne, og det snødde tett flere dager i starten av juni. Dette kan ha bidratt til flere mislykkede hekkinger og mange forsinkede kull. Ved besøk på Andøya i starten av juli ble flere kull med små unger funnet, noe som styrker hypotesen om at det kalde været kan ha påvirket hekkesesongen dette året.

Det høyeste antallet ungekull i 2017 ble funnet ved Risøysundet naturreservat (16 kull). Det ble også funnet ungekull ved Ramsaleira nordøst på Andøya (2 kull), samt ved Skogvoll sentralt på øyas vestsida (kun 4 kull), som gir en total på 22 kull for hele kommunen dette året. På bakgrunn av tidligere observasjoner av grågås på Andøya har vi imidlertid grunn til å tro at hekkebestanden her er langt høyere enn det som ble påvist i 2017. F.eks. tyder data fra SEAPOP på at minst 50 par fikk fram unger i Skogvoll naturreservat i 2011 (SEAPOP 2017). Antakelig vil det i et normalt hekkeår også være en god del flere kull i Risøysundet naturreservat, og ellers på Andøya. Bl.a. på bakgrunn av dette anslår vi kommunens hekkebestand til å ligge i intervallet 75–125 par, noe som samsvarer med inntrykket av kommunens bestandsstørrelse hos lokalornitolog Johnny Bakken (pers. medd.).

I Andøy kommune er hekkebestanden av grågås anslått til 75–125 par. Sannsynligvis mislyktes en del par med hekkingen i 2017 på grunn av mye kaldt og vinterlig vær godt ut i juni måned. Foto: Oddvar Heggøy

BESTANDSSTØRRELSE FOR GRÅGÅS I NORDLAND

På bakgrunn av de kommunevise bestandsestimatene fra gjennomgangen over, estimeres den totale hekkebestanden av grågås i Nordland til å være intervallet 2 475–4 120 par (Tabell 2). Det er tilknyttet en hel del usikkerhet til flere av de kommunevise bestandsestimatene, og vi har fremdeles ikke en komplett oversikt over antall hekkende par i noen av Nordlands kommuner. Utfordringene er mange, både når det gjelder kartlegging av grågås og når man skal beregne størrelsen på en hekkebestand, og det finnes mange ulike metoder for hvordan dette gjøres.

Synet på utviklingen i bestandsstørrelse hos grågåsa i Nordland varierer også en del. Det er imidlertid liten tvil om at antallet gjess i fylket har økt samlet sett. Dette ble bl.a. nevnt av alle kommunene som besvarte NOFs henvendelse i 2017. At det observeres et økende antall gjess på jordbruksarealer betyr likevel ikke nødvendigvis at hekkebestanden har økt lokalt. Det er fra enkelte områder (f.eks. Vega) indikasjoner på at størrelsen på hekkebestanden har gått tilbake det siste par tiårene.

Det som gjør det problematisk å kunne vurdere trenden i hekkebestanden både lokalt (kommunevis) og regionalt (fylkesvis), er at man i de fleste områder ser en økning i antallet gjess som ikke nødvendigvis går til hekking. Mange av gjessene som observeres på våren opptrer i flokker som hovedsakelig eller utelukkende består av unge, ikke-hekkende gjess. Av faktorer som spiller inn på forekomsten av slike flokker er f.eks. foregående års ungeproduksjon og overlevelsen hos disse ungfuglene. For å komme inn i hekkebestanden må imidlertid de yngre fuglene finne seg et egnet sted å hekke. Tilgangen til egnet hekkehabitat er dermed sannsynligvis en begrensende faktor for hekkebestandens størrelse. De beste hekkeplassene er som regel allerede okkupert av etablerte par som returnerer til samme område gjennom flere hekkesesonger.

Den norske hekkebestanden av grågås økte fra ca. 7 000–10 000 par på begynnelsen av 1990-tallet (Gjershaug mfl. 1994) til 10 000–12 000 par i 2002 (BirdLife International 2004). I 2015 ble bestanden anslått til 18 000–21 000 par (Shimmings & Øien 2015), mens den i 2017 ble vurdert til å være i intervallet 20 000–25 500 par (A. Follestad pers. medd.). Siden 1990-tallet har arten også økt sitt utbredelsesområde. Om økningen vil fortsette, både nasjonalt og regionalt i Nordland, er et åpent spørsmål, som kan påvirkes både av lokale og regionale forvaltningstiltak. I denne rapporten har vi kommet fram til kommunevise bestandsestimater for grågåsbestanden i alle Nordlands kommuner. Det forventes at en del av estimatene må justeres etter hvert som nye undersøkelser gir bedre kunnskap om artens forekomst, særlig der denne kunnskapen er mangelfull. Like fullt er dette den første kommunevise oversikten over grågåsas hekkebestand i dette fylket.

Tabell 2. Kommunevise minimum- og maksimantall hekkende par med grågås i Nordland. Metodene benyttet er 1 – feltarbeid (2015-2017), 2 – informasjon fra lokale kontaktpersoner/kommuner, 3 – Artsobservasjoner, 4 – tetthetsdata. I mange tilfeller er det benyttet en kombinasjon av ulike metoder for å komme fram til estimatene.

Kommune	Min. antall par	Maks. antall par	Metode
Bindal	5	20	1,3,4
Sømna	25	50	1,4
Brønnøy	70	140	1,2,3,4
Vevelstad	5	10	1,4
Vega	400	600	1,2,4
Alstahaug	60	120	1, 2, 4

Kommune	Min. antall par	Maks. antall par	Metode
Herøy	350	475	1, 2, 3, 4
Grane	0	0	3
Hattfjelldal	0	0	3
Dønna	250	500	1, 2, 3, 4
Vefsn	0	0	1, 3
Leirfjord	0	0	2, 3
Nesna	10	25	2, 3
Rana	0	5	2, 3
Hemnes	0	0	3
Saltdal	0	0	3
Lurøy	75	150	2, 4
Træna	60	65	2
Rødøy	75	150	2, 4
Meløy	50	100	2, 4
Gildeskål	65	130	2, 4
Beiarn	0	0	2, 3
Bodø	150	200	2, 4
Fauske	10	15	2, 4
Sørfold	5	10	2, 3, 4
Steigen	55	110	3, 4
Hamarøy	30	60	2, 3, 4
Tysfjord	10	20	2, 4
Ballangen	15	55	2, 4
Narvik	5	10	4
Tjeldsund	10	25	4
Evenes	5	10	3, 4
Røst	200	300	2
Værøy	5	10	1, 2
Moskenes	10	20	1, 2
Flakstad	35	45	1
Vestvågøy	65	85	1, 4
Vågan	30	60	1, 4
Lødingen	60	120	1, 4
Hadsel	40	60	1, 2
Bø	50	70	1, 2
Sortland	40	60	1, 2
Øksnes	70	110	1, 2
Andøy	75	125	1, 2
NORDLAND	2 475	4 120	

TAKKSIGELSER

Vi takker følgende for tilgang til feltdata og nyttige innspill i forbindelse med arbeidet med et bestandsestimat for grågås i Nordland fylke: Tor Andersen, Johan Antonsen, Steve Baines, Johnny Bakken, Gjermund Birkeli, Ragnvald Dundas, Ågot Eide, Rune Einvoll, Arne Follestad, Martin Eggen, Arne Follestad, Iren Førde, Trond Grønmo, Øyvind Hansen, Hans Haraldsen, Karl Peder Haugen, Tom Hjeltestad, Ove Horpestad, Jørn Høberg, Snefrid Jakobsen, Åse Hjellum, Frode Johansen, Magnhild Johansen, Ronny Johansen, Odd Reidar Johnsen, Toril Jørgensen, Erling Knudsen, Thor Edgar Kristiansen, Marit Liengen, Arne Jan Midtigård, Ole Edgar Nilssen, Hildegunn Nordum, Atle Ivar Olsen, Leif-Ove O. Olsen, Tom Pettersen, Per Arne Rahka, Inger Richardsen, Simon Rix, Stian Rodal, Frantz Sortland, Gunnar Svalbjørg, Ingunn Tombre, Jens Kristian Torgersen, Robert Walker, Arnold Wilhelmsen, Torben Ebbesen Østrem, Bjørnar Aarstrand og Tomas Aarvak.

Prosjektet er en del av arbeidet med en forvaltningsplan for grågås i fylket, og er støttet økonomisk av miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Nordland. Kontaktpersoner i «arbeidsutvalget» har vært Tore Vatne (miljøvernavdelingen) og Vidar Bentsen.

REFERANSER

Anon 1999. Lokal forvaltningsplan for grågås og kvitkinngås i Dønna kommune. Plan for 1999. 27 s.

Anon 2001. Lokal forvaltningsplan for grågås, kortnebbgås, kvitkinngås og kanadagås i Alstahaug kommune. Plan for 2002–2004. 31 s.

Artsobservasjoner 2017. *Artsobservasjoner – rapportssystem for arter*. Tilgjengelig fra: <http://www.artsobservasjoner.no>, nedlastet: 15. oktober 2017.

BirdLife International 2004. *Birds in Europe II: population trends, estimates and conservation status*. BirdLife International, Cambridge. 374 s.

Esri 2016. *ArcGIS for Desktop, version 10.4*. Esri, Redlands, CA.

Follestad, A. 1994. Grågås *Anser anser*. S. 62 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.). *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.

Follestad, A. 2011. Telling av mytende grågjess i Vega kommune. *Havørna* 22: 10–27.

Landbruksforvaltningen i Nord-Salten 2009. *Forvaltningsplan for gås. Nord-Salten 2010-2013*. Plandokument. 17 s.

SEAPOP 2017. *Kart og data. Innsynsløsning for utbredelses- og tidsseriedata*. Tilgjengelig fra: <http://www2.nina.no/seapop/seapophtml/>, nedlastet: 31. oktober 2017.

Shimmings, P. 2001. Gåseregistreringer i Alstahaug kommune 2001 (med tilleggsopplysninger fra 1999 & 2000). Rapport til Alstahaug kommune. 36 s.

Shimmings, P. 2004. Effekt av sauebeiting på områdebruk om våren hos hekkende grågås *Anser* og rastende hvitkinngås *Branta leucopsis* – en undersøkelse fra Skålvær, Alstahaug kommune i Nordland. Grønn Forskning, Planteforsk Tjøtta fagsenter. Rapport. 16 s.

Shimmings, P. 2005a. Kan det gjenskapes egnede habitater for gjess i utmarksbeite? Erfaringer fra et prosjekt på Helgeland. Grønn Forskning, Planteforsk Tjøtta fagsenter. Rapport. 55 s.

Shimmings, P. 2005b. Sleneset vindkraftverk i Nordland. Konsekvensutredninger: Fugler og dyreliv – rapportsamling. Norsk institutt for planteforskning, Tjøtta fagsenter. Rapport. 142 s.

Shimmings, P. 2015a. Hekkende grågås på Herøy i Nordland 2015. NOF-rapport 9-2015. 11 s.

Shimmings, P. 2015b. Hekkende grågås på Vega 2015. NOF-Rapport 8-2015. 12 s.

Shimmings, P. & Øien, I.J. 2015. Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2. 268 s.

Shimmings, P., Isaksen, K. & Bakken, J. 2016. Overvåking av hvitkinngjess langs norskekysten våren 2016. NOF-rapport 10-2016. 32 s.